

Archivaria: The Journal of the Association of Canadian Archivists
br. 91 i 92 (2021).

Broj 91 časopisa *Archivaria* izišao je u proljeće 2021., a sadrži radove u rubrikama: “Članci”, “Studije dokumenata”, “Nagrada Gordon Dodds”, “Prikazi knjiga” i “Prikazi izložba”.

Prvi rad “*It feels like a life’s work*”: *Recordkeeping as an act of love* (“Čini se kao životno djelo: Čuvanje zapisa kao čin ljubavi”) Jennifer Douglas i Alexandre Alisaukas bave se konceptom ljubavi i osobnim procesom žalovanja unutar arhivske metodologije. Pomoću polustrukturiranih intervjua s majkama koje su izgubile dijete neposredno prije ili nakon rođenja autorice su pokušale istražiti kakvi zapisi i s kojom motivacijom nastaju u procesu žalovanja, kako se čuvaju te koju ulogu zapisi mogu imati u procesu žalovanja. Ulogu arhivskih zapisa, u takvim slučajevima, nose bilo kakvi dokumenti, dnevnici, fotografije ili bolnički nalazi, ali i osobni predmeti, običaji, pa čak i mjesta, koja su oblikovana u svrhu sjećanja ili su na neki način povezana s djetetom. Autorice su zaključno utvrdile postojanje nekoliko uloga osobnih arhivskih zapisa, a to su: zapisi koji potvrđuju život i ljubav, zapisi koji imaju ulogu roditeljstva, zapisi koji služe održavanju veze i zapisi koji potiču zamišljanje.

Kristen Wright i Nicola Laurent u članku *Safety, collaboration, and empowerment: Trauma-informed archival practice* (“Sigurnost, suradnja i osnaživanje: Arhivska praksa koja uzima u obzir traumu”) opisuju koncept koji uzima u obzir traumu (odnosno traume), čija su glavna načela: sigurnost, povjerenje i transparentnost, izbor, suradnja te osnaživanje. Wright i Laurent ukazuju na to da je takav pristup prijeko potreban u arhivskom okruženju kako bi se ublažila trauma zajednica zastupljenih u arhivskom gradivu te izgradila narušena kulturološka sigurnost, a potom ističu prednosti pomicanja arhivskoga fokusa sa zapisa na same osobe i zajednice dokumentirane u tim zapisima. Brojnim praktičnim primjerima predlažu načine na koje bi se pristup koji vodi računa o traumama mogao implementirati u arhive s ciljem stvaranja inkluzivnih arhiva.

Digitalna arhivistica Danielle Robichaud, zaposlena u Odjelu za posebne zbirke i arhive (SCA) unutar knjižnice Sveučilišta Waterloo, u svojem radu *Integrating equity and reconciliation work into archival descriptive practice at the University of Waterloo* (“Rad na integraciji pravednosti i pomirenja u arhivskoj deskriptivnoj praksi na Sveučilištu Waterloo”) iznosi niz intervencija koje su morali uvesti pri opisu arhivskih zapisa. Arhivski zapisi koje čuvaju u Odjelu predstavljaju odraz vremena u kojem su nastali te često sadrže rasizam, seksizam, homofobiju, pristranost prema kolonijalnim doseljenicima ili druge oblike diskriminacije marginaliziranih zajednica. Nakon uspostave digitalne zbirke, Odjel se redovito morao javno ograđivati od prikazanih stavova ili stajališta dokumentiranih u zapisima, stoga su odlučili revidirati svoje opise tako da identificiraju

diskriminatorne sadržaje i pruže odgovarajuće upozorenje kako bi se unaprijed raspoznali očiti slučajevi diskriminacije u arhivskim zapisima.

Sljedeći tekst *On constructing a scientific archives network: Exploring computational approaches to the cybernetics thought collective* (“O izgradnji mreže znanstvenih arhiva: Istraživanje računalnih pristupa kibernetičkomu misaonomu kolektivu”) Bethany G. Anderson raspravlja o metodologiji i ciljevima projekta “Kibernetički misaoni kolektivi: projekt portala o povijesti znanosti i tehnologije”. U projektu su primijenjene algoritamske računalne metode, poput alata za strojno učenje te obradu prirodnoga jezika, za proučavanje razvoja kibernetičkih ideja. Obradom osobnih digitaliziranih fondova četiriju znanstvenika koji se smatraju utemeljiteljima kibernetike te njihove korespondencije napravili su strojno generirane podatke koji su potom korišteni za stvaranje metapodataka za digitalizirane zapise, kao podatci za daljnju digitalnu znanstvenu analizu i za vizualizaciju podataka o entitetima te njihovoj povezanosti unutar kibernetičkoga kolektiva. Projekt je potvrdio da se putem računalnih metoda mogu identificirati određeni obrasci, veze među arhivskim zapisima, njihova provenijencija te razraditi struktura u preliminarnom smislu, što svakako predstavlja paradigmu u arhivskom kontekstu.

Rad Jean Dryden *Copyright in fire insurance plans* (“Autorska prava u planovima osiguranja od požara”), u rubrici “Studije dokumenata”, osvrtće se na digitalizirane planove osiguranja od požara te aktualna potraživanja nositelja autorskih prava. Iako su ti planovi izuzetno važan izvor za povijest kanadskih gradova u 19. i 20. stoljeću, podliježu različitim licencama o autorskim pravima, pa prema tomu i različitomu trajanju autorskih prava, ovisno o razdoblju u kojem su nastali i tko ih je izradio. S obzirom na to da su se takvi sporovi odrazili na istraživače i rezultirali ograničenjima u pristupu i reprodukciji takve vrste gradiva, autorica u tekstu pruža nekoliko rješenja koja vode promjeni institucionalne politike.

Rubrika “Nagrade Gordon Dodds” sadrži članak *Critical ethnography as an archival tool: A case study of the Afghan diaspora in Canada* (“Kritička etnografija kao arhivsko sredstvo: Studija slučaja afganistanske dijaspore u Kanadi”), kojega je autorica Moska Rokay, dobitnica nagrade u 2020. godini. Autorica iznosi kako antropološke metode, a posebice kritička etnografija, mogu poslužiti za razumijevanje nedovoljno zastupljenih zajednica u arhivskoj praksi. U proučavanju zajednice afganistanskih Kanadana koji su u Kanadi nastanjeni 10 ili više godina uočila je različite identitete te nedostatak temeljnih pedagoških resursa o njima samima, stoga predlaže usvajanje intersekcionalnosti pri provođenju istraživanja o marginaliziranim zajednicama te živeće digitalne arhive kao pomoć u stvaranju reciprociteta između takvih zajednica i arhiva.

Rubrika “Prikazi knjiga” donosi osvrtte Mye Ballin na knjigu *Granted to a Foreign Citizen* Sun Yung Shin, zatim Shyle Seller na knjigu Rebecke Taves

Sheffield pod naslovom *Documenting Rebellions: A Study of Four Lesbian and Gay Archives in Queer Times*, te Shelley Sweeney o knjizi *If These Places Could Talk: Snapshots of Saskatchewan* čija je autorica Crista Bradley.

Izložbu *Fred Unboxed: The Fred Rogers Center at Saint Vincent College, Latrobe, Pennsylvania*, dostupnu u digitalnom obliku, recenzirao je Christopher Long unutar rubrike "Prikazi izložbi".

Jesensko izdanje časopisa *Archivaria* iz 2021. godine, pod brojem 92, donosi pet članaka (raspoređenih u rubrikama "Članci", "Kontrapunkt" i "Pregledni članak"), a završava jednim prikazom knjige.

Colin Post u članku *The art of digital curation: Co-operative stewardship of net-based art* ("Umjetnost digitalnoga kustosiranja: Kooperativno upravljanje internetskom umjetnošću") govori o alternativnim mrežnim umjetničkim prostorima. Temeljeći se na platformi *Paper-Thin* koju vode inovativni umjetnici, Post opisuje vještine i kompetencije digitalnih kustosa te njihove aktivnosti koje, osim stvaranja i održavanja platforme, uključuju dvostruku skrb – upravljanje digitalnim umjetničkim djelima i digitalnim informacijama. Navodi kako takve platforme potiču postskrbnički arhivski pristup zbog suradničkoga rada kustosa i umjetnika, kao stvaratelja, u cjelokupnom procesu stvaranja, izlaganja umjetnina i vođenju brige za kulturno nasljeđe. Iz toga proizlazi i zaključak da se institucije i stručnjaci za kulturno nasljeđe moraju više angažirati oko umjetnika jer upravo oni vode početnu brigu o umjetničkim djelima.

Rad Sarah Cook naslovljen *Archival interventions and disentangling legacy records* ("Arhivske intervencije i razotkrivanje zapisa nasljeđa") preispituje povijest zapisa u vlasništvu Knjižnica i arhiva Kanade (LAC) kroz ostavštinu fotografskih zapisa te aktualni projekt rekontekstualizacije zapisa. Konstatira kako su arhivi svojim sređivanjem i opisivanjem gradiva ponekad sasvim izmijenili dokaznu vrijednost zapisa i njegovu kontekstualnu važnost do te mjere da su ograničili informacije koje su se mogle dobiti iz tih zapisa. Kada arhivski zapisi postanu pojedinačni dekontekstualizirani objekti i kada je narušen prvobitni red, gubi se njihova provenijencija, što osobito utječe na njihovu vidljivost i uporabljivost. Potvrdila je da arhivske intervencije ne završavaju preuzimanjem gradiva od stvaratelja, nego se planski ili neplanski (nemarom) nastavljaju u arhivu, a to bi se moglo urediti tako da se rad na kontekstualiziranju i opisu zapisa obavi prije preuzimanja gradiva u arhiv uz međusobnu suradnju arhivista i stvaratelja.

Odnos između arhiva i beskućništva nekonvencionalna je tema članka *Archival readiness: Archive making in an emergency shelter* ("Arhivska spremnost: Stvaranje arhiva u hitnom skloništu"). Članak je nastao nakon što je autorica Alison Turner volontirala u skloništu Denver Coliseum, prostoru koji je grad Denver prenamijenio za žene i trans osobe koji su bili beskućnici tijekom pandemije Covid-19. Na primjeru tri zapisa beskućnika navodi kako bi se beskućništvo moglo uklopiti u arhivski diskurs, uvodeći pojam arhivske spremnosti, odnosno

archive making, not taking. Arhivska spremnost trebala bi se manifestirati kao stalna praksa uspostavljanja veza s ljudima koji su iskusili beskućništvo ili bili dijelom neke druge povijesno marginalizirane zajednice s ciljem njihova uključivanja u rad arhiva i stvaranje povijesnih zapisa. Tako bi se arhivska inkluzivnost primjereno proširila izvan institucionalnih okruženja.

Rubrika “Kontrapunkt” donosi tekst “*I can’t wait for you to die*”: *A community archives critique* (“Jedva čekam da umreš: Kritika arhiva zajednica”), kojega je autor Harrison Apple. Autor istražuje podrijetlo projekta *Pittsburgh Queer History Project* (PQHP), koji je usredotočen na prikupljanje primarnih izvora o noćnom životu LGBTQ zajednica u Pittsburghu te kako je taj eksperimentalni arhiv zajednice prešao sa skrbničkoga modela na model decentraliziranoga očuvanja zapisa. Opisuje da institucionalni arhivi uglavnom arhivima zajednica ponude samo stručnu pomoć, ali nikad financijska sredstva, što je neobično ako pretpostavimo da će u budućnosti institucionalni arhivi preuzeti gradivo arhivskih zajednica. Unatoč tomu, autor smatra da potražnja brojnih zajednica pridonosi stvaranju različitih arhiva zajednica koji samoj zajednici mogu postati suradnici pri zaboravu.

Shelley Sweeney i Cheryl Avery u članku *Write us into the story: Archives and archivists in narratives for children* (“Upišite nas u priču: Arhivi i arhivisti u narativima za djecu”) prikazuju kako su arhivske ustanove i arhivisti portretirani u dječjim materijalima. Postojalo je mnogo pokušaja arhivista da dopru do dječje publike, a najčešći su bili obrazovni programi koji uključuju obilaske arhiva. Međutim, veliki utjecaj danas ima popularna kultura, poput knjiga, filmova i televizije, koji su izvan domene arhivista jer zapravo prenose autorovo stajalište ili poimanje arhiva, čak i kada nikada nisu bili u arhivu. Nažalost takvi prikazi poprilično loše, površno ili iskrivljeno prenose osnovne koncepte arhiva. Zanimljivo je da se najviše spomena arhivista i arhiva pronašlo u beletristici za mlade (*young adult*) i tinejdžere, ali kroz prizmu fantastične fikcije.

U posljednjoj rubrici “Prikazi knjiga” François Dansereau recenzirao je djelo Hannah Turner *Cataloguing Culture: Legacies of Colonialism in Museum Documentation*.

Silvija Budak